

Biscayi in v Severnem morju podali so parnike in eno jadernico z 18.000 brutto-register-tonami.

Šef admiralnega štaba mornarice.

Nemški podmorski čolni potopili v avgustu nad 808.000 ton.

W.-B. Berlin, 22. septembra. V mesecu avgustu se je vsled vojnih odredb osrednjih del na prostoru trgovinskih ladij skupno 808.000 brutto-register-ton potopilo. Od začetka neoprejenega boja podmorskih čolnov se je s tem 8303.000 brutto-register-ton za naše sovražnike prostora na trgovskih ladjah potopilo.

Angleški vojni parnik potopljen.

K.-B. London, 24. septembra. Admiraliteta naznanja: En angleški razruševalec pomorskih čolnov bil je od nekega nemškega podmorskega čolna pri vходу v Kanal torpediran. 50 mož posadke se je rešilo.

53.000 ton potopljenih.

W.-B. Berlin, 24. septembra. Novi uspehi podmorskih čolnov do so okroglo 53.000 brutto-register-ton. V Srednjem morju se je uničilo veliko število sovražnih transportnih parnikov v južno Francoski ter severno Italijo, med njimi oboženi ameriški parnik "Wilmore" s 7000 tonami premoga, 1000 tonami olja in 12 lokomotivami.

23.000 ton potopljenih.

W.-B. Berlin, 25. septembra. Vsled delovanja naših podmorskih čolnov se je v severnem okolišu okrog Anglije zopet 23.000 brutto-register-ton potopilo.

Politični utrinki.

Čehi in Amerika.

Češko-klerikalni list "Hlas" piše v nekem članku m. dr.: "Ves svet vè, kako nastopa Wilson in z njim ameriška vlada s Čehi in ostalimi narodi Unije razven Angležev. V združenih državah so Čehi najmanjše 40 narodov uresničili, ali vsi ti kraji so danes na..."

Der

Branntweinverkauf

Hauptgeschäfte in Rann b. Pettau

Max Sraschill

Pettau, 18. September 1917.

Razprodaja žganja

glavni trgovini na Bregu pri Ptuj. Maks Straschill

Ptuj, 18. septembra 1917.

Avtomatični lovilec za podgane

K 5-50, za miši K 4-—, vlovil brez nadzorstva do 40 kom. v eni noči, ne zapusti duha in se postavi sam. Past za ščurke "Rapid", li-soče ščurkov in Rusov v eni noči, po K 5-70. Lovilec muh "Nova" K 2-80 en kos. Povsod najboljši uspehi. Mnogo zabavnih pisem. Razpošiljatev po povpraševanju, poštnina 80 vin. Exporthaus Tintner, Wien, III., Neulinggasse Nr. 26/P.

polovico ali popolnoma angelizirani. Celo češka imena naših naselbin so uradno angelizirana, javne šole morajo biti angleške, kakor je tudi uradni jezik oblasti popolnoma angleški. Vse pravice pri oblastih in v javnem življenju so izključno za angleški jezik rezervirane, čeprav so Angleži ravno tako iz tujine došli, kakor drugi narodi. Edini autochtoni narod v Ameriki so vendar Indijanci in ravno ti nimajo tam prav nobene pravice! — Tako piše katoliški češki list; in ima prav. Tisti Angleži, ki danes kričijo o „svobodi narodov“, so sami največji zatiralci te svobode, najbrezobzirnejši tirani in nasilneži. Vsi Čehi naj si besede „Hlas“ za ušesa zapišejo. Pa ne samo Čehi, marveč tudi tista „jugoslovanska“ gospóda, ki iz šovinističnih razlogov danes ruje na stebrih avstrijske domovine in ki slepi istotako nevedno ljudstvo, da zahteva „svobodo“ za slovensko ter hrvatsko-srbsko ljudstvo. „Svoboda“ pod angleškim jarmom, „svoboda“ pod Rusijo, „svoboda“ pod Italijo, kdo se ne bi smejal? Kdor dela za tako „svobodo“, ta stoji ravno vedoma ali nevedoma v službi naših sovražnikov!

Pogodba z Ogrsko.

Pogodba med Avstrijo in Ogrsko poteče koncem tega leta. Ker se zaradi žalostnih parlamentarnih razmer ne more upati na vpovstavitve nove pogodbe, se bode med avstrijsko in ogrsko vlado enoletni pogodbeni provizorij sklenil. V tem oziru se je že doseglo sporazum. Pri nas je ravno vse „provizorično“...

Jugoslovanska država — dobiček za Italijo!

Strupeno nam sovražni italijanski list „Secolo“ prinaša sledeči članek, ki ga — prav značilno! — brez vsacega komentiranja tudi „jugoslovanski“ slovenski listi ponatiskujejo: „Italija je bila že pred svojo intervencijo 1915 sigurna izpolnitve svoje zahteve glede Jadranskega morja. Italija je svoje stvari gotova in ji ni treba, pogajati se z Jugoslovani. Storilo se je pa to, ker bi bilo uresničenje jugoslovanske države za Avstrijo udarec, katerega ne bode mogla pretrpeti. Italija ima interes na zvezi avstrijskih Jugoslovancev s Srbijo zaradi iz tega sledečega oslajenja Avstrije.“ — Tako piše vodilni italijanski list. In naši „jugoslovanski“ hujškači si še upajo trditi, da je njih stremljenje „patrijotično“. Naši vojaki — slovenski in nemški! — se borijo na kraški, koroški in tirolski fronti za čast in slavo Avstrije. V njih hrbtu, v zaledju pa farbajo politični popi nevedneže z „jugoslovanskimi“ fantazijami, ki ležijo v interesu proklete Italije. Kdor je za „jugoslovanstvo“, ta pomaga torej laškemu izdajalcu. In to si je treba zapomniti!

Razni katoliški škofje.

Pred kratkim vpriporil je graški knezoškof vojno procesijo, da se tam moli za kmalušnjo konečno zmago ter trajni mir, ki mora pač edino iz te konečne zmagaje izvirati. Od drugih knezoškofov takih procesij še nismo doživeli. Pač pa je ljubljanski knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič podpisal neko politično „izjavo“, v kateri se poteguje za „jugoslovansko“ državo. Jeglič hoče torej gotove dele katoliške Štajerske in Koroške odtrgati od ostalih katoličanov in jih združiti s pravoslavniimi Srbi, ki so pred par leti katoliške franciškane v Albaniji klali in pobijali... Kje je zdaj pravo „katoličanstvo“, v Gradcu ali v Ljubljani?!

Državni zbor.

V torek je pričel avstrijski državni zbor zopet zasedenjem. Malo škandala je napravil le češki bivši poslanec Burival, ki je zaradi veleizdaje dalje časa v ječi sedel, ki pa zdaj nima nič v zbornici opraviti. Moža se je odpravilo. „Jugoslovani“ večinoma niso bili navzoči.

Predsednik zbornice dr. Groß se je spominjal v svojem pozdravnem govoru zlasti

osvoboditve vzhodne Galicije in Bukovine ter krasnega našega odpora v 11. Sočini bitki. Zbornica je izrazila potem cesarju čestitke ob priliki zmag naših armad.

Glavni dogodek seje je bil seveda govor ministrskega predsednika dra. v. Seidler. Le ta je govoril v prvi vrsti o socialno-političnih zadevah in potem o nujnem vprašanju ljudske prehrane. Vlada stoji na stališču, da se mora vojno-gospodarsko razdelitev živil obdržati, da pa se mora tudi pustiti veselje do dela proizvajajočim slojem. Vsi sloji storijo svojo dolžnost, kmetje, uradniki, delavci, in tako smo zamogeli tudi v zaledju svoje postojanke obdržati. Vlada bode tudi skrbela, da bodedo z živili enakomerno na Avstrijskem kakor na Ogrskem preskrbljeni. Minister stoji na stališču, da ni nobenih nepremostljivih nasprotij med industrij, kmetijstvom in konzumom. Zanimivo je govoril minister tudi o vporabi vodnih sil zlasti za električne naprave. Nadalje se je pečal za agrarno politiko. Z vsemi mogočimi sredstvi se bode preskrbelo, da bode med vojno izčrpana zemlja svoj pridelek še povišala. Istotako je govoril o povzdigi drugih slojev ter predrugabi šolstva. — Posebno pomemben je bil govor ministrskega predsednika v političnem oziru. Minister stoji na stališču, da se mora uresničiti narodno samoupravo v okvirju države in kronovin. Tozadevne predloge stavel bode v upravnem odseku. Vlada stoji pri temu na stališču dualizma. Pri temu se vlada ne strinja s posameznimi izjavami, za katere ne more biti odgovorna. Mi želimo le notranje utrjenje vseh sil. Oni pa, ki se postavijo v nasprotje z državo, ne smejo imeti nikdar vpliva na javne zadeve države. Vlada stoji ravno na stališču avstrijske državne misli. V tem je utrjenje tudi zunanji položaj. Glavni temelj pri temu je zvestoba napram našim zaveznikom. Kdor deluje proti tej zvestobi in torej proti našim zaveznikom, ta okrepeča sovražnike in podaljša s tem vojno. Govornik je omenil potem mirovne poskuse in končal svoj govor tako-le: „Vročje si želimo notranji mir, ker ne moremo več izdržati, da bi se naša najboljša sila v narodnostnih bojih razdrobljala in ker hočemo vsi doseči, da pride domovina tudi v političnem oziru iz usode poskušnje svetovne vojne ne slabejša, marveč močnejša. (Živahno odobravanje. Ministru se čestita.)“

Ruske zmešnjave.

Položaj na Ruskem se v bistvu ni spremenil. Kerenski je sicer za sedaj zmagovalec nad svojimi ruskimi nasprotniki, ali mirovna misel se med ljudstvom ogromne te države vedno bolj širi. Vsaka struja, vsak narod hrepeni za svojimi cilji. Tako se pripravlja razsul nekdanj tako mogočne carjeve države. Vstaviti bi se dal ta razsul edino na ta način, da sklene Rusija z osrednjimi silami posebni mir. Tega pa Kerenski, ki stoji popolnoma v službi Angležev, noče storiti. Žato mora šele ta brezobzorni minister in diktator pasti, predno bode upati dosego posebnega miru.

Naš cesar in nemški cesar odgovorjata papežu.

Kakor znano, je rimski papež poslal vsem vojujočem se nevtralnim državam noto, v kateri se poteguje za zopetno uresničenje svetovnega miru. Medtem, ko naši sovražniki doslej na noto še niso odgovorili, sta naš cesar in nemški cesar že podala odgovor, v katerem še enkrat slovesno izjavljata, da sta pripravljena za častni, pravični in stalni mir. Prinašamo (nekaj skrajšano) odgovor našega in nemškega cesarja.

Odgovor cesarja Karla.

Po kratkem uvodu pravi cesar: Zavedajoč se od zasedanja prestola naših dedov popolnoma odgovornosti, ki jo nosimo pred Bogom in pred ljudmi za nam zaupano usodo avstro-ogrske mo-

narhije, nismo nikdar izgubili iz oči visokega cilja, da postanemo naši narodi čim prej zopet deležni blagoslovov miru. Kmalu po našem nastopu vladanja nam je bilo tudi dodeljeno storiti skupno z našimi zavezniki že od našega zvišenega prednika pokojnem cesarju kralju Francu Jožetu I. uvaževani in pripravljene korak za omogočenje častnega in trajnega miru. V svojem prestolnem govoru pri otvoritvi avstrijskega državnega zbora smo izrazili to željo in pri tem poudarjali, da delamo za mir, ki naj daljše življenje narodov osvobodí jeze in žeje po maščevanju in jih za generacije zavaruje pred uporabo orožene sile.

Naša skupna vlada ni med tem zamudila, izraziti z opetovanimi in nujnimi, vsemu svetu slinšnimi izjavami našo in željo narodov avstro-ogrske monarhije, narediti konec krvoprelitju z mirom, na kakoršnega misli Vaša svetost sama. Osrečeni po misli, da so naše želje od začetka imele isti cilj, ki ga določa Vaša svetost danes kot dosege potrebne, smo nam pred kratkim došle konkretne in praktične vzpodbude Vaše svetosti vzeli v temeljit pretrés in prišli do sledečega uspeha:

S silo globoko vkoreninjenega prepričanja pozdravljamo vodilno misel Vaše svetosti, da mora bodoči svetovni red sloneti izključivši silo orožja na moralnični sili pravice, na vladanja mednarodne pravičnosti in postavnosti. Tudi smo prešinjeni upanja, da bi povzdigo pravne zavednosti človeštvo naravno regenerirala. Pridružujemo se torej naziranjju V. S., da morejo in morajo pogajanja vojskujočih se vlad voditi do sporazumljenja, kako je pod varstvom primernih jamstev istočasno, medsebojno in sukcesivno zmanjšati orožje na kopnem, na morju in v zraku in kako je odstraniti po pravici vsemu narodu sveta lastno visoko morje od gospodarstva ali nadvlade posameznikov in otvoriti enaki porabi vseh. Zavedajoč se popolnoma mir stvarajočega pomena po Vaši svetosti nasvetovanega sredstva, predlagati mednarodne prepire obligatoričnim razsodiščem, smo pripravljani, se o tem predlogu z Vašo svetostjo pogajati.

Ce se, kakor želimo iz vsega srca, posreči, da se dosežejo sporazumljenja med vojskujočimi se državami, ki bi uresničila to zvišeno misel in s tem dala avstro-ogrski monarhiji sigurnost za njen neovirani daljni razvoj, potem ne more biti težko, dopeljati do ugodne rešitve druga vprašanja, ki jih je še rešiti med vojskujočimi se državami, v duhu pravičnosti in primerne uvaževanja medsebojnih pogojev obstanka.

Ce bi stopili narodi sveta v smislu predlogov Vaše svetosti v medsebojna pogajanja, bi iz tega mogel vzcveteti trajen mir; lahko bi dosegli popolno svobodo gibanja na visokem morju — vzeta bi jim bila težka materialna bremena in odprli bi se jim novi viri blagostanja.

Pod vodstvom duha zmernosti in spravljivosti smatramo predloge Vaše svetosti za primerno podlago za uvedbo pogajanj za pripravo vsem pravičnega in trajnega miru in upamo živahno, da bi bili navdani enakega duha tudi naši današnji sovražniki.

Karl I. r.

Odgovor nemškega cesarja.

Odgovor, ki ga je podala nemška vlada, ima sledečo vsebino:

Nemški cesar je od začetka svojega vladanja smatral za svojo najvišjo in najsvetejšo nalogo, da ohrani nemškemu narodu in svetu blagodarne mi-

Pridni viničar

s 3 do 4 delavskimi močmi se sprejme proti visoki plači pri K. Flick, Frauheim. 432

Majer in viničar

se pod jako ugodnimi pogoji sprejmeta. Lepo plačilo in mnogo zemlje. Richard Ogriseg, Sturmberg, pri Mariboru, pošta Pesnica. 434

Učenec

z dobro šolsko izobrazbo, zmožen nemškega in slovenskega jezika se sprejme pri bratih Slawitsch v Ptujju.

Lehrling

mit guter Schulbildung, der deutschen und slowenischen Sprache mächtig, wird aufgenommen bei Brüder Slawitsch, Pettau. 425

20 komadov vinske posode

v prav dobrem stanju od 300 do 1000 litrov za prodati. Cena po dogovoru. 446

„Jablus“

pošta Podplat, postaja Kostrevnica-Podplat.

ru. Nemški odgovor se skljuje tozadevno na prvi prestolni govor cesarja Viljema z dne 25. junija 1888 ter poudarja, da se je cesar tudi v svetovni krizi pred sedanjjo vojno do zadnjega trudil, poravnati spor z mirnimi sredstvi. Ko je vojna proti njegovi želji izbruhnila, so bili zopet nemški cesar in njegovi zavezniki prvi, ki so slovesno izjavili, da so pripravljene se pogajati za mir.

Nemška vlada je papeževe predloge resno in vestno preudarila. Način, na kateri se je to zgodilo, dokazuje, kako zelo ji je pri srcu, da najde v soglasju s papeževimi željami in z mirovno resolucijo državnega zbora z dne 19. julija, porabne temelje pravičnega in trajnega miru.

S posebno simpatijo pozdravlja nemška vlada načelo papeževoga klica, da naj stopi na mesto materialne sile orožja, moralna sila pravice. Po papeževem mnenju bi iz tega sledilo, da reducirajo vse državne vojske armade ter da se mednarodna sporna vprašanja ustanovi obligatorično razsodišče. Nemška vlada soglašala s papežem, da so gotove določbe in garancije za istočasno in vzajemno omejitve orožjevanja na kopnem, na morju in v zraku ter za pravo svobodo in skupnost širokega morja tiste zadeve, pri katerih mora novi duh, ki naj v bodoče vlada med državami, priti do upapolnega izraza, kadar se bo o njih razpravljalo. Iz tega bi potem sledila naloga, da se pojavljajoči mednarodni spori odločijo ne z nastopom armad, temveč z mirovnimi sredstvi, zlasti tudi potom razsodišč. Cesarska vlada bo podpirala pri tem vsak predlog, ki je združljiv z življenjskimi interesi nemške države in nemškega naroda.

Nemška nota poudarja nato, da si nemško ljudstvo pred vsemi drugimi želi, naj bi zavladal med narodi duh spravljivosti in bratstva. Kadar bodo narodi spoznali, da je treba poudarjati to, kar jih drži, ne pa, kar jih razdvaja, se bo posrečilo, posamezne še odprte sporne točke tako urediti, da bodo ustvarjeni vsakemu narodu zadovoljivi pogoji njegovega obstoja. Le pod tem pogojem je mogoč trajen mir, ki bo pospeševal zopetno približanje in zopetni procvit človeške družbe. V tem prepričanju se nemška vlada zanaša, da bodo tudi sovražniki v papeževih načelih spoznali primerno podlago, na kateri bi se dal pripravljati bodoči mir pod pogoji, ki odgovarjajo duhu pravičnosti in evropskemu položaju.

Tako sta naša in nemški cesar zopet pokazala svojo krasno miroljubnost! Besedo imajo zdaj sovražniki!

Izpred sodišča.

Pismo — izdajalec.

Gradec, 20. septembra. Posestnik in vinski trgovec Johan Sametz v Zierbergu pri Spielfeldu hotel je svojo ženo pisмено zapeljati, da naj vliva vodo v 50 sodov vina, ki jih je imel prodati. Pismo je pisal na nekem potovanju po Spodnjem Štajerskem. Vojaška cenzura pa je pismo sodnji izročila. Vino je Sametz povprečno po 2 K 10 h prodajal. Ako bi se njegova lumparija posrečila, imeli bi kupci škode, on pa dobička za 1995 kron. Obtožen je bil tudi, da je pokvarjeno, zmešano in slabo vino prodajal. Obsojen je bil na dva meseca ječe z dvema trdima ležiščema na mesec.

Smrtna kazen vojne sodnje.

Dunaj, 20. septembra. Črnovojniški feldvebel Anton Schmid od črnovojniškega okrajnega poveljstva št. 1, Dunaj, prideljen operacijski blagajni 5. armadnega poveljstva, je v septembru 1916 pri vojno-poštnemu uradu 339 neko pismo z dvema vložnima listkoma vojne bolnišnice št. 3/8, glaseča se na 12.369 kron 80 h, za vojnega dobavatelja Franca Druškoviča v Brežicah, za-se obdržal in je pustil to svoto od nekega neznanega moža, ki se je krivično za Druškoviča izdal, pri operacijski blagajni 5. armadnega poveljstva dvigniti. Bil je vsled tega od sodnije 5. armadnega poveljstva v zmislu § 444 v. k. p. in odredbe prekega sode armadnega nadpoveljstva poleg degradiranja na črnovojnika na smrt potom ustreljenja obsojen. Sodba je bila dne 10. januarja 1917 izvršena.

Kaj si Lahi vse pri nas upajo!

Gradec, 22. septembra. V Gradcu naseljeni trgovec s sadjem Anton di Lenardo posljal je v decembru 1916 na brate di Lenardo v Zürichu denarno pismo z 9 tisočaki, ki so bili določeni za plačilo citron. Cenzura v Feldbachu je denarno pismo zaplenila. Brata di Lenardo spadata v provinco Udine, torej sta v Italijo pristojna. Ker stoji pa Avstrija z Italijo v vojni, se tja ne sme

avstrijskega denarja pošiljati. Di Lenardo tu je zato obsojen na 2 tedna strogega zapor z enim trdim ležiščem na teden in na 20 K denarne globe. — Res škandalozno, da delajo danes še laški državljani pri nas najboljše „kšefte“ in da jih oblast mirno gleda.

Gospodarske.

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi z zaznamovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letne in živinske sejme.

Dne 29. septembra: Ubelbach, okr. Fronleiten; Passail**, okr. Weiz; Sv. Ruprecht, okr. Weiz; Schaffern, okr. Friedberg; Grafendorf, okr. Hartberg; Seckau**, okr. Knittelfeld; Šoštanj**, Marenberk**, Gaishorn, okr. Rottenmann; Rottenmann**, Sv. Lovrenc ob Dravi, okr. Ptuj; Riegersburg**, okr. Feldbach; Sv. Mihael pri Leobnu; Wildon**, Mooskirchen**, okr. Voitsberg; Voitsberg**, Vransko**, Brežice (svinjski sejem).

Dne 30. septembra: Sv. Erhard, okr. Bruck.

Dne 1. oktobra: Waltersdorf**, okr. Hartberg; Ilz, okr. Fürstenfeld; Aflenz**, Krieglach**, okr. Kindberg; Neuberg**, okr. Mürzzuschlag; Konjice**, Dol**, okr. Laško; Ranten**, okr. Murau; Ormož**.

Dne 2. oktobra: Celje*; Ormož (svinjski sejem); Radgona*.

Dne 3. oktobra: Sv. Peter**, okraj Leoben; Imeno (svinjski sejem), okr. Kočje; Luče (sejem za drobno živino), okraj Arvet.

Dne 4. oktobra: Cerkevni prostor Fernitz, okraj okolica Gradec; Köflach**, okr. Voitsberg; Schwanberg**, okr. Deutschlandsberg; Sv. Lenart v Slov. Gor.**; Žalec**, okr. Celje; Jurkloster**, okr. Laško; Lankowitz, okr. Voitsberg; Gradec (konjski sejem); Breg pri Ptujju (svinjski sejem).

Dne 5. oktobra: Gradec (sejem za klavno živino); Rogatec*; Pöls*, okr. Judenburg.

Dne 6. oktobra: Pišcece**, okr. Brück; Wörschach*, okr. Irdning; Sv. Mihael pri Leobnu**, Tilmitsch**, okraj Lipnica; Krennhof**, okr. Voitsberg; Sv. Margareta**, okr. Neumarkt; Admont**, okr. Liezen; B. schoffeld, okr. Knittelfeld; Brežice (svinjski sejem).

Razno.

Kupčija zelja nakupovalne ces. k. štajerske namestnije. „Obersteinerblatt“ v Brucku piše: Ena najbolj nesrečnih preskrbovalnic živil v vojni je pač deželna nakupovalnica c. k. štajerske namestnije v Gradcu. Visoke cene za manjvredno, mnogokrat pokvarjeno blago, naravnost neverjetno nakupovanje. Pred nekaj časom dobil je okrajni preskrbovalni odbor več sodov kislega zelja po 3 K 30 h za eno kilo. Pri temu je del zelja še nezavžiten. — Takim lumparijam bi se moralo pač konec napraviti!

Zbirca po cerkvah. Ob priliki cesarjevega rojstnega dne je določil mariborski knezskoškof dr. Mihael Napotnik po vseh cerkvah dieceze nabiranje denarjev. Zbrala se je skupno svota 5818 K 52 h. To svoto je knezskoškof izročil vojno-oskrbovalnemu uradu v Gradcu.

Poslanec in c. k. gimnazijski profesor dr. Verstovšek, znani politični poštenjak, s katerim smo se tudi mi že opetovano popečali, opsoval je v neki interpelaciji na znani prvaško-klerikalni način slovenske naprednjake in Nemce na Spodnjem Štajerskem. Barabski ton te Verstovšekove interpelacije pravzaprav ne zasluži nobenega odgovora, kajti takega tona, kakor „akademično izobraženi“ profesor dr. Verstovšek se niti zadnji žganjar ne poslužuje. Ali v dotični interpelaciji, ki se je potegovala za gotove veleizdajalske hujskate, je Verstovšek napadel tudi svojega kolego, celjskega poslanca svetnika deželne nadsodnije g. Richarda Marckhla. In ta si prostaški manir profesorja Verstovška ni pustil dopasti, marveč ga je v „odprtem pismu“ v raznih listih prav energično za ušesa prijel.